

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ ตั้งใจฟังธรรมะ เพราะโลกบอก ‘ธรรมะเป็นธรรมชาติ’ ก็เลยชวนไว้บนอากาศเหมือนก้อนเมฆ ‘ธรรมะเป็นธรรมชาติ’ ชวนไว้บนอากาศแล้วก็ตะเกียกตะกายเป็นก้อนเมฆเพื่อจะค้นหาธรรมะกัน

แต่สังขธรรมความจริงๆ นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าร้องคันไถ ร้องคัน ร้องคัน ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาหลวงตาท่านไปหาหลวงปู่ฉันใด ท่านศึกษาจนจบเป็นมหานะ เวลาจบเป็นมหาแล้วอยากจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาฉันใดยังล้งเลงสงสัย เพราะความล้งเลงสงสัยคือเรายังมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของเราอยู่

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์ยอดเยี่ยม บอก ธรรมไม่เคยเสื่อม ธรรมไม่เคยเสื่อม ธรรมไม่เคยเสื่อมคือสังขธรรมไม่เคยเสื่อม แต่มนุษย์เราเสื่อม มนุษย์เราชราคร่ำคร่า มนุษย์เรามีความทุกข์ความยากในหัวใจ มนุษย์เราโดนเหยียบย่ำด้วยกิเลสตัดหาความทะยานออยาก แต่เราก็อ้างธรรมะ อ้างธรรมะกันอยู่นั่นแหละ เวลาอ้างธรรมะๆ

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาวางธรรมและวินัยนี้ไว้ วางธรรมและวินัยนี้ไว้ให้เราศึกษาค้นคว้า ศึกษาค้นคว้าเป็นธรรมโสด เป็นธรรมโสดเพื่อผ่อนคลายหัวใจเราไม่ให้ทุกข์ไม่ให้ร้อนจนเกินไป

แล้วผู้ที่มีอำนาจวาสนานะ เวลาเขาจะประพฤติปฏิบัติของเขาเพื่อหัวใจ ยกหัวใจขึ้นให้มันสูงส่งขึ้นมา ถ้าหัวใจมันสูงส่งขึ้นมา หัวใจสูงส่งขึ้นมาด้วยอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

แต่เวลาเรื่องของโลกๆ เรื่องของอกุศล ความรู้ความเห็นต่างๆ ที่ในโลกนี้มันเป็นเรื่องธรรมชาติ ธรรมชาติของกิเลสไม่ใช่ธรรมชาติของธรรม ธรรมชาติของกิเลส ธรรมชาติความรู้

ความเห็นของเรานี้ไง ถ้าความรู้ความเห็นของเรามันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ
ใช่ไหม

ถ้ามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ คนมีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหนมันก็
เชื่อความรู้สึกความนึกคิดของมันนั่นแหละ ความรู้สึกความนึกคิดเพราะอะไร เพราะเราเป็นคน
หรือ เราเป็นคนเห็นเอง

คนที่ไม่เคยทำอะไรเลย พอมาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา มันบอกว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่
มันได้ลงทุนลงแรงแล้ว มันได้ทำความยิ่งใหญ่ของมันแล้ว เวลามันรู้มันเห็นขึ้นมามันยิ่งเชื่อใหญ่
เลย เชื่อเพราะอะไร เชื่อเพราะเรานั่งสมาธิไง เรานั่งสมาธิ เราเดินจงกรมแล้วเรารู้เราเห็นไง

มันเชื่อความเห็นของมันไง

แต่หลวงปู่ดูลย์บอกว่า ที่เห็นเห็น เห็นจริงไหม จริง เห็นจริงๆ นั่นแหละ แต่ความเห็นเองไม่
จริงเลย ไม่จริงเลย ไม่จริงเพราะอะไร

ไม่จริงเพราะมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตนไง ถ้ามีกิเลสค้นหาความ
ทะยานอยากในใจของตน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ วางธรรมวินัยนี้ไว้
ไง

เวลาเราพาลูกพาหลานมาวัดมาวาพามาเพื่ออบรมเพื่อบ่มเพาะ อบรมบ่มเพาะขึ้นมาให้
เป็นคนดีๆ เวลาเป็นคนดี พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณีสอนให้คนเป็นคนดี เวลาเป็นคน
ดีแล้ว ประเพณีวัฒนธรรม เวลางานบวชนาค งานต่างๆ ก็ยังไปทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่นั่นไง

คนดีๆ ไปทะเลาะเบาะแว้งกันทำไมไง เราเห็นลูกเห็นหลานเรา เราจะบ่มเพาะให้เป็นคน
ดี บ่มเพาะให้จิตใจเป็นสาธารณะ บ่มเพาะขึ้นมา แต่เวลาคนที่มีความอำนาจวาสนาเราจะประพฤติ
ปฏิบัติขึ้นมา เราจะบ่มเพาะหัวใจของเรา ถ้าเราจะบ่มเพาะหัวใจของเรา เราจะบ่มเพาะอย่างไร

ถ้าบ่มเพาะหัวใจของเรา เวลาเราจะบ่มเพาะหัวใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
มันต่อต้านๆ ทั้งนั้นนะ มันต่อต้านคือว่า “มันลำบากมันลำบาก มันเป็นความทุกข์ความยาก ชีวิต
นี้ก็ทุกข์ยากพอแรงอยู่แล้ว เรายังต้องหาอะไรมาเป็นความทุกข์ความยากมากขึ้นไปอีก”

แต่ถ้าคนมีสติปัญญา ความทุกข์ความยาก เราเกิดมา เกิดมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันมีความทุกข์อย่างนี้ ถ้าความทุกข์ความยากอย่างนี้เกิดซ้ำๆ ซากๆ ชีวิตของเราเกิดมาแต่ละภพแต่ละชาติถ้ามันมีโอกาสมันก็ประสบความสำเร็จในชีวิต ถ้าเกิดมาแล้วถ้ามันขาดตกบกพร่องขึ้นไป ขาดตกบกพร่องไปจนพิกลพิการไปก็มี ขาดตกบกพร่อง เกิดมาแล้วปากกัดตีนถีบ

เวลาคนเกิดมา เกิดมาคาบซ้อนเงินซ้อนทองมานี้ เกิดมาพ่อแม่บ่มเพาะดูแลรักษาเป็นยอดเยี่ยมเลย แล้วเวลายอดเยี่ยมขึ้นมาเขาจะมีสติปัญญาต่อเนื่องของเขาไปหรือไม่

ถ้าบ่มเพาะหัวใจของตนๆ ถ้ามันมีสติปัญญามันเข้าใจของมันได้ มันเห็นความทุกข์ ความยาก ความทุกข์ความยากในการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ความทุกข์ความยากต้องปากกัดตีนถีบ ความทุกข์ความยากต้องแบกภาระความทุกข์ความยากไปทั้งสิ้น

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ท่านคอยคุ้มครองดูแลเรา แต่เวลาท่านปรารภความ สุขในใจของท่าน ท่านก็อยากจะอยู่ของท่านโดยเอกเทศ

แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมาถ้าเรามีสติปัญญาเราจะดัดแปลงตนเองไป บ่มเพาะหัวใจๆ มันพอใจทำ มันพอใจที่จะประพฤติปฏิบัติไป

เวลาปฏิบัติไปแล้วถ้ามันไม่สมความปรารถนา ปฏิบัติไปแล้วเล่ห์กลของกิเลสเราไม่เท่าทันมัน เวลามันดีมันหลอกมันล่อนะ เวลาคนเราจิตใจมันดีขึ้นๆ อู้ฮู! ว่างๆ ว่างๆ ดีไปหมด

ดีไปหมดคือการขาดการรักษา ขาดสติ ขาดการคุ้มครองดูแลนะ เดี่ยวมันถอยกรูดๆ ขึ้นมานะ แล้วก็ไม่ขึ้น เวลามันเจริญแล้วเสื่อมนะ โอ้โฮ! มันปากกัดตีนถีบ สิ่งต่างๆ อย่างนี้เวลาครูบาอาจารย์ท่านถึงมีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาเพื่อให้มันทรงไว้ๆ ใจ ทรงไว้คือพยายามอย่าให้มันเสื่อม พยายามอย่าให้มันท้อแท้ไป

ความมีค่าหรือความเสื่อมค่า อัตตสมบัติในใจของเรามันเป็นสมบัติของเรา แต่ต้องให้มันเป็นสัมมาทิวฏฐิที่ถูกต้องดีงาม อย่าให้กิเลสมันมาหลอกมาล่อ “สมบัติภายนอก สมบัติภายใน สมบัติภายในๆ เวลาบ่มเพาะหัวใจก็สมบัติภายใน” สมบัติภายในแล้วจบแล้ว สมบัติภายในแล้วพูดอย่างไรก็ได้

หลวงปู่เตือนท่านพูดเอง ท่านบอกเลยนะ ระลึกอดีตชาติ ระลึกอดีตชาติถามเราได้เลย นี่หลวงปู่เตือนท่านพูดนะ ระลึกอดีตชาติ ใครอยากรู้อดีตชาติอะไรให้ถามเรา ยิ่งพ้นปีที่แล้ว สองพันปีที่แล้วยิ่งดีใหญ่เลย เพราะมันตรวจสอบไม่ได้

ท่านพูดนะ ทั้งๆ ที่ท่านรู้จริงนะ หลวงปู่เตือนท่านไม่ใช่พระธรรมดาหรอก ท่านยอดเยี่ยมแต่เวลาท่านพูด คนรู้จริงท่านพูดอย่างนี้ เวลาท่านเทศน์ท่านพูดเอง เราฟังแล้วแห่ม! มันฝังใจท่านบอกเลยนะ “ไอ้พวกที่อยากรู้อดีตชาติ อยากรู้อดีตชาติให้มาถามเราๆ ไอ้ยิ่งพ้นปีที่แล้ว สองพันปีที่แล้วยิ่งดีใหญ่เลย เพราะมันตรวจสอบไม่ได้ไง”

นี่สมบัติภายใน เวลายกเข้าภายในแล้วอยู่ที่มันจะโกหกมดเท็จ อยู่ที่มันจะกะล่อน อยู่ที่มันจะปลิ้นปล้อน

แต่ถ้ามันเป็นสัจจะความจริงนะ ถ้าอัตตสมบัติแล้วมันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้เพราะอะไร มันทุจริต ทุจริตจากภายนอก ทุจริตจากภายใน มโนกรรม จิตใจที่มันเคลื่อนไหว

คนที่ประพฤติปฏิบัติ อย่างเริ่มต้นที่เรา ขณะที่เรากำลังตั้งศรัทธาขึ้นมาเพื่อเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีคุณสมบัติ เติบงกรรมทั้งชีวิต เราทำของเราๆ เราตั้งใจของเรา เราแสวงหาของเรา เราพอใจที่จะทำอยู่แล้ว เรามีความสัตย์ เรามีซื่อสัตย์สุจริตกับคุณธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความจริง แต่คนถ้ามันไม่จริง เข้าถึงสัจธรรมอันนั้นไม่ได้เด็ดขาด ถ้ามันกะล่อนปลิ้นปล้อนมันก็ติดที่กะล่อนปลิ้นปล้อนแค่นั้น ไอ้กะล่อนปลิ้นปล้อนนั้นเป็นกำแพงที่ขวางไว้ตรงที่มันกะล่อนปลิ้นปล้อน เพราะการกะล่อนปลิ้นปล้อนนี้มันตั้งขึ้นมา มันเป็นคนคิดขึ้นมา มันเป็นคนสร้างกำแพงนั้นขึ้นมา แล้วมันก็ติดกำแพงของมัน มันทะลุกำแพงนั้นไปไม่ได้

กำแพงนั้นคือทิวภูมิมานะของมัน

ศึกษาธรรมะมามาก รู้เยอะมาก มันติดในกำแพงทิวภูมิมานะของมัน มันจะเข้าถึงความเป็นจริงไม่ได้

ถ้าเข้าถึงความเป็นจริงได้ ครูบาอาจารย์เรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านพูดประจำ “ผู้รู้มีนะ ผู้รู้มีนะ” คือผู้รู้ที่ท่านได้เดินทางเส้นทางนี้แล้ว เส้นทางนี้ คนที่เดินเส้นทางนี้จนไปถึงปลายทางแล้วเขาจะรู้ว่าเริ่มต้นกระบวนการจากต้นทาง ท่ามกลาง ถึงที่สุดมันมีกระบวนการของมัน

ไฉนที่ติดกำแพงของตนแล้วก็บอก “เออ! นิพพานๆ นิพพานเป็นความว่าง”

ความว่างก็อวกาศไง ความว่างเดี๋ยวนี้เขาปล่อยดาวเทียมขึ้นไปเต็มไปหมดเลย ไม่ว่างแล้ว ดาวเทียมมันอยู่รอบโลก เพราะว่าธุรกิจใครธุรกิจมัน ธุรกิจใครก็จะยึดอวกาศเพื่อจะปล่อยดาวเทียม เพื่อจะแสวงหาผลประโยชน์ ว่างไหม แม้แต่อวกาศมันยังแย่งชิงพิศกันเลย เพื่ออะไร เพื่อปล่อยดาวเทียมกันนั้นนะ แล้วของเราละ นี่พูดถึงว่าจะบ่มเพาะหัวใจของตนไป

วันนี้นั้นพระ เราสังเวชนะ สังเวชมาก เพราะอะไร เพราะทุกคนแสวงหาที่พึ่งที่อาศัย เราเป็นคนหนึ่ง ก่อนบวชเราก็คอนขวายของเราเต็มที่ เราตะเกียกตะกายเต็มที่ ศึกษามาทั้งสงวนิกาย ทั้งมหานิกาย ทั้งธรรมยุต ศึกษาทั้งนั้นเพื่อจะหาที่ลงใจ หาที่ลงใจ หาคนสอน หาคนที่ชี้ให้ได้ ถ้าหาคนที่ชี้ได้ หาคนบอกได้ เราจะไปทางนั้น เราถึงได้มาบวชทางนี้ เพราะทางนี้มีครูบาอาจารย์ที่จะชี้ให้ได้ แล้วชี้ให้ได้จริงๆ

เวลาชี้มาได้จริงๆ หมายความว่า เวลาภาวนาไปแล้วไปรู้ไปเห็นมหาศาลเลย ถ้าไปหาคนที่เขาไม่เป็น เราก็พูดข่มขี้เขาได้ด้วย เราดูเราเห็น เวลาเขามาถามปัญหาขึ้นมาเนี่ย โอ้โฮ! ไปรู้ไปเห็นนี่กว่าวิเศษ

โธ! เราเป็นทั้งนั้นนะ นั่งอยู่เนี่ย นั่งเลย จิตสงบแล้วเห็นซากศพเลย เห็นซากศพมันนอนอยู่ข้างหน้า ซากศพพลิกให้ดูเลย เราไปถามพระบอกว่า “นี่มันคืออะไร”

เขาบอก “ตัวท่านเอง”

เถียงนะ ตัวเราได้อย่างไร ก็เราเห็นซากศพ มันจะเป็นตัวเราได้ไง เรานั่งอยู่ที่นี่ มันเห็นซากศพนะ ยังเถียงเขาในใจนะ แต่ภาวนาไปๆ ไม่ต้องเถียงหรอก มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ข้อเท็จจริงคือมันเห็นซากศพ

แต่มันเป็นวิทยาศาสตร์ไง ก็เรานั่งอยู่ที่นี่ เรายังไม่ได้ตาย แล้วมันจะเป็นซากศพไปได้ อย่างไร แล้วซากศพก็มากองอยู่ข้างหน้านะ แล้วไม่กองอยู่ข้างหน้าธรรมดานะ ซากศพมันพลิกให้ดูด้วย พลิกไปพลิกมา พลิกมาพลิกไป

ตอนนั้นภาวนาใหม่ๆ ยังไม่รู้จะนะ ยังไปถามเขา “นั่นคืออะไรนะ นั่นคืออะไรนะ” นี่ขนาดเราเห็นขนาดนั้นนะเรายังไม่เชื่อเลย เรายังถามเลยว่ามันคืออะไร แล้วไปถามพระด้วย แล้วพระก็ตอบว่านั่นนะคือตัวของท่านเอง

เถียงเขาฉอดๆ ฉอดๆ เลยละ แล้วรู้เห็นอะไร

นี่พูดถึงว่าเวลาเราจะประพจน์ปฏิบัติเราหาครูหาอาจารย์ หาครูหาอาจารย์แล้วหาคนที่ชี้ได้บอกได้ แล้วชี้ได้บอกได้ เวลาหลวงปู่ดูลย์พูดชัดเจนมาก ที่เห็นนั้นนะเห็นจริงๆ เห็นจริงๆ เห็นโดยอุปาทาน เห็นโดยการคาดหมาย เห็นโดยธรรมชาติของกิเลสที่มันหลอกมันลวง เห็นโดยธรรมชาติของมนุษย์

มนุษย์เกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ สัตว์ สิ่งมีชีวิตมีความรู้สึก ความรู้สึกนั้นโดยการโอบอุ้ม โดยการคุ้มครองของอวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้มันครอบงำจิตทุกๆ ดวง อวิชชาคือความไม่รู้ครอบงำจิตทุกๆ ดวง แล้วจิตทุกๆ ดวงโดยความไม่รู้แล้วเห็นนะ

“จะบอกว่าไม่รู้ได้อย่างไร นี่ไง ตำราชัดๆ เลย บรรทัดนี้นะ” แต่ในใจเอ็งมีอวิชชา ในใจเอ็งนะไม่รู้ ในตำรานั้นถูก แต่ในใจเอ็งผิด เพราะมันตีค่าต่างกัน ไม่อย่างนั้นจะเถียงกันทำไม บาลีเถียงกัน มาเถียงกัน

มันผิด ผิดเพราะใจมีงั้นแหละ มันผิด ผิดเพราะใจ

แล้วเอ็งรู้เห็นอะไรทั้งหมด ที่รู้เห็นจริงไหม

จริง แต่ความเห็นเอ็งจริงไหม

ไม่จริง ไม่จริง

นี่คำพูดของหลวงปู่ดุลย์ หลวงปู่ดุลย์ท่านพิจารณาไปแล้ว ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ ท่านพูดออกมาแล้วเป็นสัจจะ อีกก็ร้อยปีก็พันปีก็คัดค้านไม่ได้ สิ่งที่เป็นสัจจะมันจะเป็นสัจจะตลอดไป แต่สิ่งที่ไม่เป็นสัจจะอย่างพวกเรานี้ไปปลิ้นปล้อนไปตลอด เวลาภาวนาไป สิ่งที่ภาวนาไปนะ

เวลาวัฒนธรรมประเพณีสิ่งที่ตั้งมาทั้งสิ้น เวลาจัดงานบวชยิ่งกัน ฆ่ากัน ทำลายกัน เวลาจัดงานจัดการก็กินเหล้าเมายากันตลอด นั่นก็เป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่ถ้าไม่มีประเพณีวัฒนธรรมมันจะมีพระมาบวชไหม มันจะเป็นชาวพุทธไหม ชาวพุทธจะมีบริษัท ๔ หรือไม่

สิ่งที่ตั้งมามันก็มี สิ่งที่ตั้งมาคือแก่นของศาสนา แต่ผู้ที่เข้ามาอาศัยในศาสนา เข้ามาในพิธีกรรม เข้ามาในวัฒนธรรมนั้นเขาอาศัยอารมณ์โลก อาศัยความสนุกครึกครื้นของเขา อาศัยความคึกความคะนองในหัวใจของเขา แต่เขาก็เป็นชาวพุทธด้วยกันที่มาอยู่ในสังคมนั้น

ในวงการปฏิบัติก็เหมือนกัน ในวงการปฏิบัติ ทุกคน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ปฏิบัติบูชาเราเกิด ปฏิบัติบูชาเราเกิด

เราบวชมาเราก็ปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นเลย พรรษาแรกอุปัชฌาย์มาตลอดเลย เรามุ่งเป้าอย่างเดียวเลย ต้องปฏิบัติให้ได้ ชาตินี้ต้องเอาให้ได้ แล้วเอาให้ได้ หากครูบาอาจารย์ที่ดีที่สุดใจ แล้วพยายามปฏิบัตินะ แล้วก็ได้ดีจริงๆ หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงตากระที่บแล้วกระที่บอีก

ในรุ่นเดียวกันนะ ชื่อสงบ บนศาลาบ้านตาด ใ้โฮ! โดนด่า โดนด่าจนพระทั้งวัดง มันท่าอะไรผิดขนาดนั้น มันท่าอะไรผิดขนาดนั้น โดนด่าทุกวัน แต่เขาไม่รู้หรือว่าในใจเรามีปัญหาเยอะมาก ปัญหาคือว่ากิเลสกับธรรมมันปะทะกันนะ แล้วครูบาอาจารย์ท่านไม่มีเวลา

ตอนนี้เรายังเห็นคุณใหญ่ เพราะอะไร เพราะวัดวัดหนึ่ง ใ้โฮ! ประชาชนก็มา ทุกคนก็มา วันทั้งวัน คืนทั้งคืน งานยุ่งขนาดนั้น แล้วจะมาสอนใครคนคนหนึ่งที่ตั้งใจ แล้วมันระยะที่ยาวนาน เป็นระยะยาวนานเพราะมันหลายปี ผัวะ! ผัวะ! ผัวะ! อยู่อย่างนั้นนะ

จะบอกว่า ตั้งใจหาครูบาอาจารย์ที่ดีก็ได้ครูบาอาจารย์ที่ดี ดีจริงๆ แล้วถ้าเราเป็นผู้ที่ปฏิบัติไม่เป็น เป็นลูกแหง่ ต้องการให้คนโอบอุ้ม มันจะต่อต้านนะ มันจะต่อต้าน “ลำเอียง ใ้ยโฮ! เวลาคนอื่นนะดี กับเราร้ายกาจนัก” ทุกคนจะคิดไปอย่างนั้นหมดเลย

แต่เราภูมิใจมาก เวลาท่านดูท่านเอ็นดูนั้นนะท่านให้อุบาย พอท่านให้อุบาย เราก็กลับจากศาลาทำข้อวัตรเสร็จจะเข้าทางจงกรมตลอด เพราะบอกว่าเดินจงกรมทั้งวันทั้งคืนๆ เวลาท่านเอ็นดูท่านดูสิ่งใดก็แล้วแต่มันจะไปตีความเอาในทางจงกรม ปัญญามันจะหมุนตาม

แล้วความเห็นของเรานะ นั้นพระอรหันต์พูด พระอรหันต์บอก มึงขี้ตื่น มึงเข้าใจคำพูดนั้นหรือไม่ มึงเข้าใจความการขึ้นนำของท่านหรือไม่

เดินจงกรมทั้งคืนนะ เดินตลอด เพราะการเดินตลอดอย่างนี้มันถึงเห็นใจ เหมือนกับว่า ผู้ที่อยู่สูงกว่าท่านพยายามจะชักนำเราขึ้นไป เราพยายามจะปีนบันไดปีนเขา ลื่นอยู่ตีนเขา มันจะเห็นคุณของท่าน มันไม่คิดเหมือนคนทั่วไป “น้อยเนื้อต่ำใจ เราโดนท่านเอ็นดูตลอด เราโดนท่านทำลายตลอด”

ถ้าทำลายตลอด เวลาปี ๒๕๓๐ มาอยู่โพธารามท่านมาเยี่ยมเราตลอดทุกครั้งทำไม ที่ท่านมาเยี่ยมตลอดทุกครั้งเพราะว่าพ่อกับลูกได้ปะทะกันมาตลอด ท่านรู้ถึงว่าจริงหรือไม่จริง ใช่หรือไม่ใช่

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ นะ มากรุงเทพฯ ต้องแวะมาโพธารามตลอด แต่ชาวโพธารามมันโง่เขลา มันบอกว่า “เขาไม่มาหาครูบาหรือ เขามาหาโยม”

มันคิดเหมือนพระตลาดโง่ พระตลาดเขาจะไปหาลามสั๊กการะ เขาไปหาโยมโง่ เขาไม่ได้คิดถึงน้ำใจของหลวงตา

สุดท้ายแล้ว พอสุดท้ายปลายชีวิตของท่าน ท่านบอกเลยนะ “ใจถึงใจ โพธารามนี่มาเอง แต่ที่อื่นไปนิมนต์ไม่ไปๆ ใจถึงใจ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง” แล้วพูดย้ำทุกคราว

แต่ชาวโพธารามบอกว่า “ไม่ใช่ เขาจะมาหาพระเจ๊กโง่ๆ เซ่อๆ ทำไม เขามาหาญาติโยมต่างหาก”

หัวใจที่ต่ำด้อยคิดได้เท่านี้ คิดว่า ตัวเองเป็นผู้ให้ ตัวเองมีทองคำ มีเงินมีทองเพื่อรอถวาย
ท่าน ท่านต้องมาหาเรา นั่นความคิดของโยมไง

แต่ความคิดของพระไม่ใช่อย่างนั้น

หลวงตาท่านพูดประจำ การกิจนิมนต์ของท่าน ท่านพยายามชวนชวายเป็นเพื่อเอาหัวใจ
ของสัตว์โลก ท่านให้หัวใจของสัตว์โลกมีศรัทธามีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา มีความ
เชื่อมั่นในจิตใจของตน ให้จิตใจของตนเข้มแข็ง นี่ท่านบอกว่าท่านไปเอาหัวใจของสัตว์โลก

แต่โยมมันบอกว่า มาหาฉันเพื่ออยากได้ทองคำ อยากได้สิ่งที่ท่านจะถวายเป็นวัตถุ
ท่าน

นั่นหัวใจที่มันคนละชั้นมันก็มองคนละชั้น

ถ้าหัวใจที่ดั่งาม พระพุทธศาสนา สัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ประเสริฐที่สุด ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ในเมตตา
ธรรม ในกรุณาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชวนชวैयाเอาพระพุทธศาสนามาให้
พวกเราได้ใช้ธรรมโอสถรักษาหัวใจของคนนั้นมีค่าที่สุด แต่มนุษย์มันโง่ เວ်